

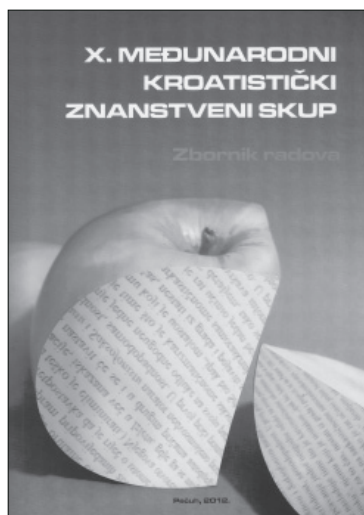
Žigmanov podastire sudbine četvorice „rubnih“ pjesnika, „četiri paradigmatska pjesnička slučaja“: Lazara Merkovića, Marka Vukova, Mirka Kopunovića i Ante Vukova. *Vremenovanje prostora u pjesništvu – dva primjera kod bačkih Bunjevaca* (str. 155-169) esej je koji daje primjer dvojice pjesnika, Vojislava Sekelja i Milovana Mikovića koji se na različiti način odnose prema vremenu, prvi kao lirik više okrenut sadašnjem trenutku a drugi kao epik, usmjeren na oslušivanje prošlosti, a obojica uspješno stvaraju „u svojim pjesničkim izričajima i to ovdje putem jezika koji nestaje“. Česta tema autorovih promišljanja je nezaobilazni sakupljač narodnih pripovjedaka Balint Vujkov, o čijim se pripovijetkama razmišlja kroz „toponimski minimalizam i lokalitet bića“ (str. 170-188). Žigmanov tematizira moral u bunjevačkim narodnim poslovicama i izrekama (str. 189-207) i odnos između narodne književnosti i Biblije (str. 208-225).

Iza ove ozbiljne zbirke studija i ogleada o knjiškim i književnim temama hrvatskoga istočnog zagranica tri su (su)nakladnika te ona spaja i tri države zbog čega dobiva dodatni značaj, a temelj bismo mogli naći i u nagradi *Zvane Črnja* 2007. koju je Tomislav Žigmanov dobio na V. Danima eseja u Puli za knjigu eseja *Minimum in maximis*.

Katarina Čeliković

X. međunarodni kroatistički znanstveni skup, zbornik radova (ur. Stjepan Blažetin), Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, Pečuh 2012., 414. str.

U nakladi Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, u Pečuhu je 2012.

godine objavljen opsežni zbornik radova s X. međunarodnog kroatističkog znanstvenog skupa u kojemu je sabrano trideset i tri rada od ukupno trideset i sedam autora (četiri je koautorska rada), podijeljenih u tri cjeline. Naime, ovaj je skup prepoznat kao skup koji se uglavnom bavi pitanjem identiteta, jezika, književnosti, školstva, kulture i kulturne baštine te povijesti Hrvata u Mađarskoj, Austriji i Vojvodini, pitanjem kulturnih dodira naroda na ovim prostorima, prevođenja itd., te se i objavljeni radovi uglavnom odnose na spomenuta tematska područja. Nažalost, ne možemo a ne spomenuti na samom početku ovog nedvojbeno vrijednog zbornika jedan od, ne toliko sadržajnih koliko praktičnih nedostataka, a koji se odnosi na nepostojanje podatka vezanog uz datum odnosno godinu održavanja samoga znanstvenoga skupa. Naime, taj podatak nije naveden niti na korici uz naslov zbornika, ali niti na prvoj unutarnjoj stranici (podatak nije naveden ni u impresumu), već je objavljena samo godina objave zbornika (2012.). Jedina referenca na temelju koje bi čitatelji mogli

zaključiti koje je godine znanstveni skup održan jesu imena autora radova, među kojima su neki pokojni (Dujro Runje koji je preminuo 2011. godine), na temelju čega dolazimo do podatka da je znanstveni skup održan prije, odnosno 21. i 22. listopada 2010. godine (podatak dostupan na internetu). Iako je, zasigurno, riječ o nenamjernom previdu, taj bi podatak poslužio u prvom redu kao informativni podatak a onda i kao vremenska odrednica kada su u pitanju prethodno održani skupovi te referenca za pretraživanje radova na temelju godine kada su izlagani.

U prvoj cjelini objavljeno je ukupno jedanaest radova u kojima se autori bave jezičnim pitanjima kao što su praksa uporabe većinskoga (mađarskoga) i manjinskoga (hrvatskog) jezika u Mađarskoj, s posebnim osvrtom na dvojezične natpise, jezikom vijesti, usporedbom neologizama informacijske tehnologije u hrvatskom i mađarskom jeziku, posuđenicama i tuđicama kao rezultatom tvorbenog procesa u ruskom i hrvatskom jeziku, semantičkom neologijom u hrvatskome jeziku, padežnim sustavom Kašičeve gramatike u odnosu na opis padežnih sustava europskih gramatika humanizma i reprezentativnih djela antičke gramatikografije, pridjevima u pomurskom kajkavskom govoru, o današnjem govoru Hrvata iz Gornje Lastve u Boki kotorskoj, jezičnim osobitostima djelovanja Mate Marešića Miloradića, gramatičkim kategorijama u primjeni te hrvatskim prezimenima kao dokazom nazočnosti Hrvata u gradu Pečuhu krajem XVII. stoljeća.

Druga cjelina sadržava trinaest radova uglednih kroatologa, a većinom se odnose na prinose istraživanjima iz

područja književnosti. *Basna u „Zori dalmatinskoj“*, *Igra riječima (oblici i funkcije)*, *Hrvatska književnost u časopisu „Jelenkor“ od 01/1991 do 06/2009*, *Urbografija u memoarima Vilme Vukelić*, *Usporedba „Slavonske šume“ Josipa Kozarca i Adolfa Waldingera*, *„Biblioteka Nova“ – biblioteka pečuske kroatistike za 21. stoljeće*, *Panonizam u poeziji Mirka Jirsaka* i dr., samo su neki od naslova objavljenih radova. U ovoj cjelini, barem kada je riječ o vođanskim Hrvatima i njihovu doprinosu ovom međunarodnom skupu, vrijedno je istaknuti rad Tomislava Žigmanova na temu *140 godina produkcije književnih i kulturnih časopisa podunavskih Hrvata*, čiji je rad uz radove Katarine Čeliković, Dujro Runje i Sanje Cvikić s različitih aspekata pružio uvid u položaj i status hrvatske manjine u Vojvodini. Žigmanov, uz pojašnjenje povijesti časopisne produkcije, u spomenutom radu osobito apostrofirao njen razvoj odnosno prilike u suvremenosti, ukazujući osobito na narav i društvene kontekste, iz čega proizlazi zaključak da „cijela povijest vlastite časopisne produkcije u kulturnom životu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca, nije bila kontinuirana – ona se, naime, odvijala s prekidima, ponekad čak i radikalnim“, /.../, da će „naznačena nepovoljnost društvenih uvjeta za ukupno djelovanje u području kulture Bunjevaca i Šokaca tijekom povijesti biti također razlogom što je časopisna produkcija imala različite institucionalne aranžmane /.../“ (str. 286-287), te da se „književni stvaraoci i znanstvenici podunavskih Hrvata također sa stanovitim zakašnjenjem pojavljuju i integriraju u naraslu časopisnu produkciju u državama u kojima su živjeli“ (str. 288).

Katarina Čeliković autorica je rada na temu kulturnoga prostora i kulturne prakse hrvatske manjine u Vojvodini (str. 313-324), koji je objavljen u trećoj cjelini zbornika. Kako je navedeno u sažetku njezina rada, „kulturni prostor Hrvata u Vojvodini još uvijek je relativno slabo razvijen, za što postoje i veoma čvrsti objektivni razlozi, i koji je uglavnom manifestativnog karaktera, a 30-ak kulturnih udruga opstoji i producira kulturne prakse zahvaljujući najčešće entuzijazmu pojedinaca“ (str. 313). Autorica stoga u svojem radu donosi analizu kulturnoga prostora s popisom udruga i godinom njihova osnutka, apostrofirajući činjenicu da je hrvatska kultura u Vojvodini većinom tradicijska. *Fenomen manjinskog političkog poduzetništva i Hrvati u Republici Srbiji* (str. 325-337) naslov je rada Sandre Cvikić u kojemu se sociološkom analizom problematizira položaj i ostvarena prava Hrvata, gdje se fenomen manjinskog političkog poduzetništva analizira kroz kritički pristup i okvir sociologije socijalnih pokreta (str. 325). Četvrti u nizu radova koji aktualiziraju pitanje hrvatske manjine u Republici Srbiji jest rad Duje Runje pod naslovom *Ostvarivanje uporabe hrvatskoga jezika i pisma u Vojvodini* (str. 392-402), budući da je to jedno od najznačajnijih prava nacionalnih manjina iz domene kulturne autonomije (str. 392). Autor se u radu poziva na pravni okvir za uporabu jezika i pisma te analizira uporabu jezika i pisma nacionalnih manjina u radu državnih tijela, sudjelovanje Hrvata u predstavničkim tijelima Republike Srbije, sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u izvršnoj vlasti, upravnim tijelima i u sudskoj vlasti te uporabu osobnoga imena pri-

padnika nacionalne manjine i izdavanje javnih isprava, ispisivanje javnih natpisa i naziva. Osim spomenuta tri rada, u trećoj je cjelini objavljeno još šest radova uglavnom vezanih uz obrazovanje, kao što je npr. sustav hrvatske nastave u inozemstvu, dvojezičnost pedagoškog rada u hrvatskim školama u Mađarskoj, ali i rad koji se bavi hrvatskim upravnim ustrojstvom u građanskom razdoblju od 1848. do 1918. godine i dr.

Uz, na samom početku prikaza spomenuti nedostatak, vrijedi upozoriti na još neke uređivačke zahvate koji su možebitno izostali, a koji se ogledaju ponajprije u nedostatku kratkoga predgovora ili pak pogovora što je uvriježena praksa kada su u pitanju zbornici sa znanstvenih skupova, a što bi čitateljima kojima područje lingvistike ili pak književnosti nije struka, omogućilo lakše snalaženje sa sadržajem zbornika. Osim toga uočljiva je neujednačenost kada je u pitanju objava sažetka rada na hrvatskome i engleskome jeziku (neki ga radovi sadržavaju, a neki uopće ne, a ako ga pak sadržavaju, neki ga imaju na oba jezika, a neki samo na hrvatskome jeziku), kao i popisa literature i kratica na kraju rada. Zbornik bi zasigurno bio obogaćen sadržajno da je makar pored imena autora rada navedeno i mjesto odnosno država iz koje dolazi (Mađarska, Hrvatska, Srbija i Austrija) ili da je kao fusnota uz autorovo ime naveden i kratki podatak o području njegova djelovanja i istraživanja. Budući da su radovi podijeljeni u tri cjeline (I., II., III.), neupućenom bi čitatelju moglo biti nejasno po kojemu su kriteriju radovi razvrstani, a jedno od mogućih rješenja bilo bi podijeliti članke tematski odnosno sadržajno (uz broj cjeline nadodati književno-jezično

područje kojemu navedeni radovi pripadaju), što bi prema kazalu na samome početku zbornika uvelike olakšalo pretraživanje i klasificiranje tekstova. Nije nužno, te stoga to ne možemo uvrstiti kao uređivački nedostatak zbornika, ali u novijoj praksi česta je i objava priloga tj. fotografija sa simpozija/skupa koje služe kao svojevrsni fotodokumentarij održanog skupa. Dakako, ovo posljednje tako i treba shvatiti, kao poticaj i slobodu izbora, a ne kao kritiku.

Pečuški Međunarodni kroatistički znanstveni skup i zbornik radova kao trajna vrijednost proistekla iz njega, svakako su veliki doprinos kroatističkim istraživanjima i pomoć svima onima koji se jezikom i njegovom praksom bave sa znanstvenoga aspekta, ali i svima onima kojima rezultati pojedinih istraživanja mogu biti samo od informativnoga značaja. Zbornik tako jest i (po)ostaje trajni prinos novijoj hrvatskoj jezičnoj i književnoj teoriji ali i praksi.

Željka Zelić

HKUD „Vladimir Nazor“ Sombor 1936.-2011. : Monografija povodom 75 godina postojanja i rada, priređ. Milan Stepanović, HKUD „Vladimir Nazor“, Sombor, 2012., 257 str.

Monografija Hrvatskoga kulturno-umjetničkog društva „Vladimir Nazor“ iz Sombora, utemeljenog 1936., objavljena je u povodu 75 godina djelovanja jednoga na najstarijeg hrvatskog kulturnog društva u Bačkoj te predstavlja svojevrsnu kroniku ovoga somborskog Društva, ali i somborskih Hrvata. Sadržaj monografije je podijeljen u nekoliko poglavlja: nakon *Uvodne riječi* aktual-

noga predsjednika Mate Matarića (str. 5-6), slijedi cjelina o najranijoj povijesti Društva, naslovljena *Od HKD „Mirosljub“ do HKUD „Vladimir Nazor“* (str. 7-48), zatim *Upravljanje Društvom* (str. 49-87), *Sekcije i druge kulturno-umjetničke aktivnosti u Društvu* (str. 89-207), *Sportske aktivnosti u Društvu* (str. 209-220), *Svečanosti u Društvu* (str. 221-244) i *Priznanja* (str. 245-255).

Prvo poglavlje monografije posvećeno je osnutku Društva 1936. godine pod nazivom Hrvatsko kulturno društvo „Mirosljub“, što je inače nadimak čuvenog preporodnog pjesnika bunjevačkih Hrvata Ante Evetovića, donošenjem statuta, izborom predsjednika te prijemom ostalih članova u rad Društva. Slijedi zatim opis djelovanja Društva u vrijeme Drugog svjetskog rata, kada mađarske okupacijske vlasti po svaku cijenu svojim aktivnostima žele onemogućiti rad Društva kao hrvatskog te ga kao takvog pretvoriti u „bunjevačko-šokački savez“. Ta su nastojanja urodila plodom koncem Drugoga svjetskog rata, kada i dolazi do ukidanja HKD „Mirosljub“ i prestanka njegova rada.

Društvo ponovno nastavlja s radom već 1945. godine, a 24. travnja 1949. mijenja naziv u Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo te mijenja i ime u „Vladimir Nazor“, koje i danas nosi, o čemu govori dio članka o radu Društva od 1949. do 2011. godine. Iz toga dijela se saznaje da je pedesetih godina XX. stoljeća završena izgradnja velike dvorane, da se obnavljaju i uredno rade brojne sekcije Društva (dramska, folklorna, sportska...), da se sve vrijeme redovito održavaju godišnje skupštine... Društvo 1986. godine slavi 50 godina rada, kada u povodu toga jubileja izlazi monografi-